

O sytuacji na granicy polsko-białoruskiej

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2024

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W naszym lipcowym sondażu¹ poruszyliśmy problem narastających napięć na granicy polsko-białoruskiej. W ostatnich miesiącach dochodziło do coraz brutalniejszych prób jej nielegalnego przekroczenia, a w wyniku jednej z takich sytuacji zmarł polski żołnierz. Polski rząd uznaje te zajścia za element wojny hybrydowej, prowadzonej przeciwko naszemu krajowi przez wspierany przez Kreml reżim Aleksandra Łukaszenki, który sprowadza na polsko-białoruską granicę migrantów, m.in. z Bliskiego Wschodu i Afryki, i umożliwia im jej forsowanie. Działania te mają na celu zagrożenie bezpieczeństwu oraz destabilizację sytuacji politycznej naszego kraju, a potencjalnie także innych krajów Unii Europejskiej.

Naszych badanych zapytaliśmy najpierw o to, jak należy postępować z przybywającymi na granicę migrantami – pytanie to stawialiśmy już kilkakrotnie od początku kryzysu, dzięki czemu mogliśmy prześledzić ewolucję opinii Polaków w tej dziedzinie. Dalej poruszyliśmy kwestie bardziej szczegółowe, prosząc respondentów o ustosunkowanie się do postulatów, które pojawiały się ostatnio w polskiej debacie publicznej: do pomysłu zwiększenia dopuszczalności użycia broni przez polskich żołnierzy, policjantów i strażników granicznych strzegących polsko-białoruskiej granicy oraz do idei zamknięcia wszystkich przejść granicznych łączących nas z Białorusią.

STOSUNEK DO MIGRANTÓW

Podobnie jak w poprzednim miesiącu, większość Polaków jest przeciwna umożliwianiu migrantom z granicy polsko-białoruskiej wystąpienia o azyl w naszym kraju (73% wobec 72% w czerwcu), przy czym o 7 punktów procentowych wzrósł odsetek osób zdecydowanie przeciwnych (z 42% do 49%). Przychylny takiemu postępowaniu jest tylko co piąty badany (19% wobec 20% w czerwcu). Wyraźne zmiany dostrzeżemy, kiedy porównamy te dane z wynikami z 2021 roku, kiedy kryzys na granicy dopiero się rozpoczynał. Już wtedy większość Polaków sprzeciwiała się przyznawaniu migrantom dostępu do procedury azylowej, jednak odsetek takich głosów był aż o 21 punktów procentowych mniejszy niż obecnie (przy pierwszym pomiarze z listopada 2021 roku wynosił 52%). Odsetek głosów przychylnych migrantom był z kolei wyższy o 14 punktów (wynosił 33%).

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (411) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

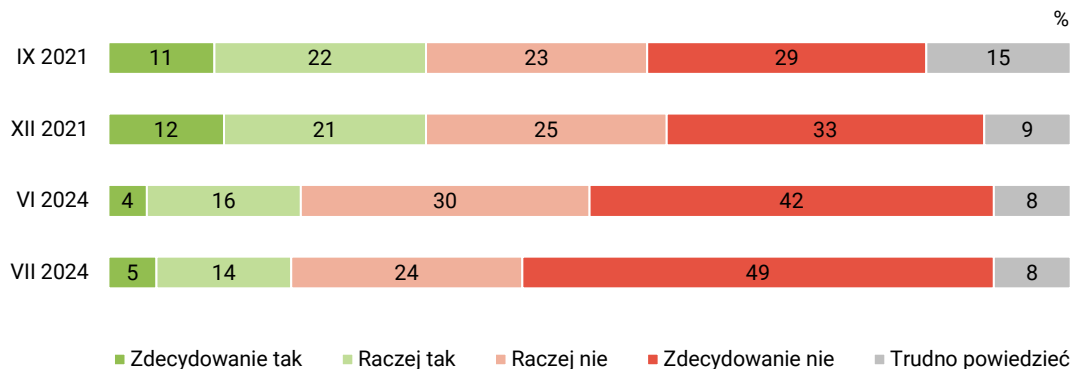
Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej (CAWI), do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 4 do 14 lipca 2024 roku na próbie liczącej 1076 osób (w tym: 61,9% metodą CAPI, 23,0% – CATI i 15,1% – CAWI).

CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcję wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

RYS. 1. Czy polskie władze powinny, Pana(i) zdaniem, umożliwić migrantom przebywającym na granicy polsko-białoruskiej wystąpienie o azyl w naszym kraju czy też nie?*

* We wrześniu 2021 roku pytanie było poprzedzone następującym wprowadzeniem: „Polska, Litwa, Łotwa i Estonia zarzucają Białorusi organizowanie przerzutu migrantów, m.in. z Afganistanu, niektórych krajów Bliskiego Wschodu oraz Afryki, na swoje terytoria”

Przeciwników dopuszczania migrantów z granicy białoruskiej do procedury azylowej w Polsce znajdujemy częściej wśród młodszych badanych (79% wśród najmłodszych wobec 68% wśród najstarszych), co potwierdza ogólną tendencję obserwowaną również w przypadku uchodźców z Ukrainy² – wbrew utartemu obrazowi empatycznych i otwartych na świat młodych ludzi, to właśnie oni są zwykle najbardziej przeciwni wpuszczaniu do naszego kraju cudzoziemców. Głosy niechętne migrantom zza granicy białoruskiej odnajdujemy też ponadprzeciętnie często wśród mieszkańców mniejszych miejscowości (po 81% na wsi i w najmniejszych miastach wobec 48% w największych miastach), wśród osób gorzej wykształconych (83% wśród badanych z wykształceniem zasadniczym zawodowym wobec 63% wśród respondentów z wykształceniem wyższym), posiadających niższe dochody *per capita* w gospodarstwie domowym (82% wśród ankietowanych o najniższych dochodach wobec 54% wśród tych o najwyższych), praktykujących religijnie 1–2 razy w miesiącu (84% wobec 71% wśród praktykujących kilka razy w tygodniu i 61% wśród niepraktykujących wcale) oraz wyznających prawicowe poglądy polityczne (82% wobec 59% na lewicy) – zob. tabelę aneksową 1.

Stosunek do przyjmowania migrantów zza granicy białoruskiej silnie warunkują też sympatie partyjne. Podobnie jak w poprzednim miesiącu, najbardziej przychylny umożliwianiu im dostępu do procedury azylowej jest elektorat Lewicy (46% głosów przychylnych – to jedyna grupa wyborców, w której jest to dominujące wskazanie) oraz Koalicji Obywatelskiej (38% głosów przychylnych), a najmniej – elektorat Prawa i Sprawiedliwości (87% głosów sprzeciwu) oraz Konfederacji Wolność i Niepodległość (89% głosów sprzeciwu) – zob. tabelę 1.

² Zob. „Opinie i Diagnozy” Polacy w obliczu wojny na Ukrainie, red. J. Scovil, nr 52, Warszawa 2023.

TABELA 1

Potencjalne elektoraty partyjne	Czy polskie władze powinny, Pana(i) zdaniem, umożliwić migrantom przebywającym na granicy polsko-białoruskiej wystąpienie o azyl w naszym kraju czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Lewica*	46	36	18
Koalicja Obywatelska	38	54	8
Trzecia Droga	24	62	14
Prawo i Sprawiedliwość	10	87	3
Konfederacja Wolność i Niepodległość	10	89	1

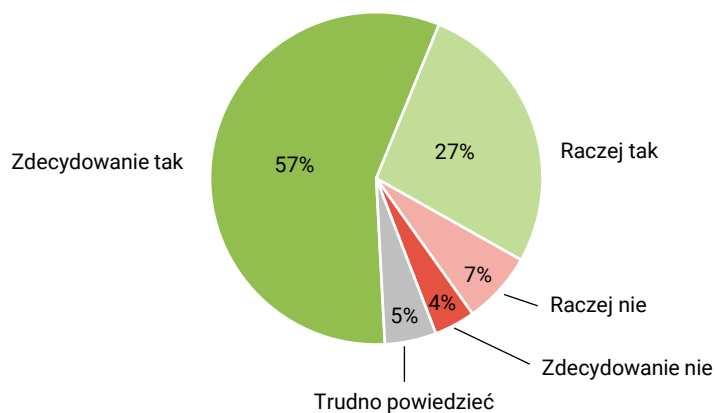
* Uwaga: niewielka liczebność zwolenników tego ugrupowania w próbie

OBRONA GRANICY

Po doniesieniach o aresztowaniu polskich żołnierzy, którzy oddali strzały ostrzegawcze w kierunku migrantów usiłujących nielegalnie przekroczyć granicę, a także po zabiciu żołnierza przez jednego z migrantów, coraz częściej podnosiły się głosy o konieczności zwiększenia dopuszczalności użycia broni przez funkcjonariuszy broniących polskich granic. Kiedy zaczynaliśmy realizację naszego badania, do Sejmu trafił już projekt ustawy mającej gwarantować żołnierzom oraz funkcjonariuszom policji i Straży Granicznej szersze uprawnienia w tym względzie (ustawa została ostatecznie przyjęta po wprowadzeniu poprawek senackich pod koniec lipca, już po realizacji badania). Postanowiliśmy więc zapytać respondentów, co sądzą o tym pomysle. Jak się okazało, popiera go zdecydowana większość Polaków (84%) i tylko co dziewiąta osoba (11%) jest mu przeciwna.

CBOS

RYS. 2. Czy popiera Pan(i) zwiększenie dopuszczalności użycia broni przez żołnierzy, funkcjonariuszy policji lub Straży Granicznej strzegących polskich granic?

Za zwiększeniem dopuszczalności użycia broni rzadziej opowiadają się kobiety (80% wobec 89% wśród mężczyzn), badani mieszkający w największych miastach (69%), respondenci lepiej wykształceni (81% wobec 89% wśród ankietowanych z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym), mający najwyższe dochody *per capita* w swoim gospodarstwie domowym (72% wobec 88% wśród badanych o najniższych dochodach) i wyznający poglądy lewicowe (78% wobec 90% wśród prawicowców) – zob. tabelę aneksową 2.

Jeśli chodzi o elektoraty, to najmniejsze poparcie dla zwiększenia dopuszczalności użycia broni przez żołnierzy i funkcjonariuszy strzegących polskich granic notujemy wśród wyborców Lewicy (choć również w tej grupie przeważają zwolennicy), a największe, blisko 100-procentowe, wśród wyborców Konfederacji Wolność i Niepodległość i nieco tylko mniejsze – w elektoracie Prawa i Sprawiedliwości.

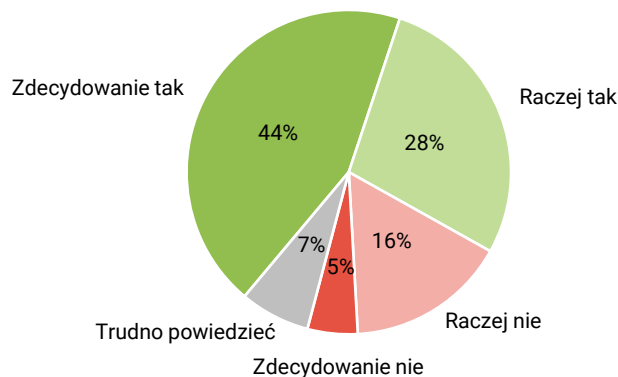
TABELA 2

Potencjalne elektoraty partyjne	Czy popiera Pan(i) zwiększenie dopuszczalności użycia broni przez żołnierzy, funkcjonariuszy policji lub Straży Granicznej strzegących polskich granic?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Konfederacja Wolność i Niepodległość	98	2	0
Prawo i Sprawiedliwość	92	4	4
Trzecia Droga	87	13	0
Koalicja Obywatelska	80	16	4
Lewica*	61	32	7

* Uwaga: niewielka liczebność zwolenników tego ugrupowania w próbie

Na koniec poprosiliśmy naszych badanych o odniesienie się do pomysłu zamknięcia wszystkich przejść granicznych z Białorusią, o którym pod koniec czerwca mówił publicznie minister spraw zagranicznych Radosław Sikorski. W przeciwieństwie do zmiany przepisów o dopuszczalności użycia broni na granicy, to rozwiązanie nie weszło w życie, ale w okresie, w którym realizowaliśmy badanie, było jeszcze przywoływane w debacie publicznej. Z naszych danych wynika, że wyraźna większość ankietowanych popierałaby zamknięcie granicy z Białorusią (72%), a sprzeciwiałby się temu co piąty respondent (21%).

RYS. 3. W związku z rosnącym napięciem na granicy polsko-białoruskiej rząd rozważa zamknięcie wszystkich przejść granicznych łączących nas z Białorusią. Czy popierał(a)by Pan(i) takie rozwiązanie?

Zamknięcie wszystkich przejść granicznych z Białorusią rzadziej popierali mężczyźni (68%) niż kobiety (75%), mieszkańcy największych miast (62% wobec 78% w najmniejszych miastach), badani lepiej wykształceni (67% wobec 78% wśród ankietowanych z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym), osoby mające wyższe dochody *per capita* w swoim gospodarstwie domowym (65% wśród respondentów z najwyższymi dochodami wobec 77% wśród tych z najniższymi), niepraktykujący religijnie (68% wobec 78% wśród praktykujących 1–2 razy w miesiącu) oraz wyznający poglądy lewicowe (66% wobec 78% na prawicy) – zob. tabelę aneksową 3.

Spośród elektoratów najmniej przychylni takiemu rozwiązaniu ponownie okazali się wyborcy Lewicy (choć i tak większość z nich je popierała), bardzo zbliżone poziomy poparcia notujemy też w elektoratach Trzeciej Drogi i Koalicji Obywatelskiej, a zatem formacji, której przedstawiciel wysunął pomysł zamknięcia granicy. Najbardziej przychylni zamknięciu granicy byli natomiast wyborcy Prawa i Sprawiedliwości oraz Konfederacji Wolność i Niepodległość.

TABELA 3

Potencjalne elektoraty partyjne	W związku z rosnącym napięciem na granicy polsko-białoruskiej rząd rozważa zamknięcie wszystkich przejść granicznych łączących nas z Białorusią. Czy popierał(a)by Pan(i) takie rozwiązanie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Prawo i Sprawiedliwość	79	15	6
Konfederacja Wolność i Niepodległość	75	23	2
Koalicja Obywatelska	69	24	7
Trzecia Droga	69	26	5
Lewica*	68	27	5

* Uwaga: niewielka liczebność zwolenników tego ugrupowania w próbie

Większość Polaków jest przeciwna umożliwianiu migrantom zza granicy polsko-białoruskiej ubiegania się o azyl w naszym kraju – od początku kryzysu na granicy była to dominująca postawa wśród respondentów, a w ostatnim czasie jeszcze bardziej się umocniła. Zdecydowana większość ankietowanych opowiada się za zwiększeniem dopuszczalności użycia broni przez żołnierzy, policjantów i strażników granicznych broniących polskich granic. Nieco mniejsza większość popierałaby nawet zamknięcie wszystkich przejść granicznych łączących nas z Białorusią.

Opracował

Jonathan Scovil

TABELA 1

		Czy polskie władze powinny, Pana(i) zdaniem, umożliwić migrantom przebywającym na granicy polsko-białoruskiej wystąpienie o azyl w naszym kraju czy też nie?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		19	73	8	1068
Płeć	Mężczyźni	18	75	7	502
	Kobiety	19	72	9	566
Wiek	18–24 lata	12	79	9	101
	25–34	17	76	6	165
	35–44	20	72	8	205
	45–54	18	76	7	176
	55–64	17	74	9	164
	65 lat i więcej	23	68	9	257
Miejsce zamieszkania	Wieś	11	81	8	441
	Miasto do 19 999	13	81	6	151
	20 000 – 99 999	21	71	7	207
	100 000 – 499 999	27	67	6	151
	500 000 i więcej mieszk.	39	48	14	118
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	9	81	10	148
	Zasadnicze zawodowe	9	83	7	229
	Średnie	20	73	8	375
	Wyższe	28	63	8	316
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	31	60	9	149
	Średni personel, technicy	29	66	5	56
	Pracownicy adm.-biurowi	18	68	14	78
	Pracownicy usług	11	84	5	90
	Robotnicy wykwalifikowani	10	85	5	106
	Robotnicy niewykwalifik.	13	85	2	36
	Rolnicy	4	80	16	39
	Pracujący na własny rach.	25	73	1	54
	Bezrobotni	7	86	7	19
	Emeryci	21	70	9	301
	Renciści	13	83	4	35
	Uczniowie i studenci	18	71	12	51
	Zajmujący się domem i inni	5	85	10	53
	Pracuje w:	inst. państw., publicznej	17	74	9
spółce właścicieli prywatnych i państwa		16	77	7	117
sekt. pryw. poza rolnict.		24	70	6	291
prywatnym gosp. rolnym		2	84	15	44
Dochody na jedną osobę	Do 1999 zł	14	82	5	152
	Od 2000 do 2999 zł	17	78	6	209
	Od 3000 do 3999 zł	23	72	5	156
	Od 4000 do 5999 zł	30	61	9	160
	6000 zł i więcej	37	54	9	69
	Trudno powiedzieć	13	73	14	138
	Odmowa odpowiedzi	9	81	10	185
Ocena własnych war. mater.	Złe	14	79	7	59
	Średnie	17	75	9	346
	Dobre	20	72	8	664
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	16	71	12	46
	Raz w tygodniu	17	75	8	347
	1–2 razy w miesiącu	11	84	5	139
	Kilka razy w roku	16	79	5	274
	W ogóle nie uczestniczy	28	61	11	243
Poglądy polityczne	Lewica	33	59	9	219
	Centrum	22	69	9	280
	Prawica	14	82	5	390
	Trudno powiedzieć	6	80	14	146

TABELA 2

		Czy popiera Pan(i) zwiększenie dopuszczalności użycia broni przez żołnierzy, funkcjonariuszy policji lub Straży Granicznej strzegących polskich granic?			Liczba osób	
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć		
		%	%	%		
Ogółem		84	11	5	1071	
Płeć	Mężczyźni	89	8	3	505	
	Kobiety	80	12	8	566	
Wiek	18–24 lata	82	14	4	101	
	25–34	86	6	8	164	
	35–44	86	9	5	208	
	45–54	84	10	6	176	
	55–64	81	16	2	164	
	65 lat i więcej	85	9	6	258	
Miejsce zamieszkania	Wieś	87	8	5	440	
	Miasto do 19 999	87	9	4	154	
	20 000 – 99 999	83	11	5	208	
	100 000 – 499 999	88	5	7	151	
	500 000 i więcej mieszk.	69	24	7	118	
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	89	6	5	151	
	Zasadnicze zawodowe	86	8	6	229	
	Średnie	84	10	5	375	
	Wyższe	81	14	6	315	
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	81	15	4	149	
	Średni personel, technicy	84	11	5	56	
	Pracownicy adm.-biurowi	75	18	8	78	
	Pracownicy usług	85	10	5	90	
	Robotnicy wykwalifikowani	93	4	3	106	
	Robotnicy niewykwalifik.	90	2	8	38	
	Rolnicy	88	8	4	39	
	Pracujący na własny rach.	85	11	4	54	
	Bezrobotni	90	4	5	19	
	Emeryci	85	10	5	302	
	Renciści	86	6	8	35	
	Uczniowie i studenci	84	9	7	51	
	Zajmujący się domem i inni	74	12	14	53	
	Pracuje w:	inst. państw., publicznej	86	12	2	152
		spółce właścicieli prywatnych i państwa	85	7	8	118
sekt. pryw. poza rolnict.		83	12	5	293	
prywatnym gosp. rolnym		90	6	4	44	
Dochody na jedną osobę	Do 1999 zł	88	7	5	152	
	Od 2000 do 2999 zł	85	10	5	209	
	Od 3000 do 3999 zł	85	12	3	156	
	Od 4000 do 5999 zł	85	12	3	158	
	6000 zł i więcej	72	22	6	70	
	Trudno powiedzieć	84	7	9	139	
	Odmowa odpowiedzi	84	8	8	188	
Ocena własnych war. mater.	Złe	84	11	6	61	
	Średnie	80	13	7	347	
	Dobre	86	9	5	663	
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	85	6	9	46	
	Raz w tygodniu	87	9	4	347	
	1–2 razy w miesiącu	87	10	3	139	
	Kilka razy w roku	86	8	6	274	
	W ogóle nie uczestniczy	80	15	5	246	
Poglądy polityczne	Lewica	78	17	4	218	
	Centrum	84	11	5	283	
	Prawica	90	8	3	391	
	Trudno powiedzieć	82	4	14	146	

TABELA 3

		W związku z rosnącym napięciem na granicy polsko-białoruskiej rząd rozważa zamknięcie wszystkich przejść granicznych łączących nas z Białorusią. Czy popiera(a)by Pan(i) takie rozwiązanie?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		72	21	7	1072
Płeć	Mężczyźni	68	28	4	505
	Kobiety	75	15	10	567
Wiek	18–24 lata	75	20	5	101
	25–34	71	19	10	165
	35–44	68	22	10	208
	45–54	71	23	6	176
	55–64	72	25	3	164
	65 lat i więcej	74	17	9	258
Miejsce zamieszkania	Wieś	74	18	8	441
	Miasto do 19 999	78	16	6	154
	20 000 – 99 999	70	24	6	208
	100 000 – 499 999	70	22	8	151
	500 000 i więcej mieszk.	62	31	8	118
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	78	11	11	150
	Zasadnicze zawodowe	75	17	8	229
	Średnie	71	23	6	376
	Wyższe	67	26	7	316
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	63	28	9	150
	Średni personel, technicy	64	34	2	56
	Pracownicy adm.-biurowi	74	16	9	78
	Pracownicy usług	71	22	8	90
	Robotnicy wykwalifikowani	73	20	7	106
	Robotnicy niewykwalifik.	77	15	8	38
	Rolnicy	61	35	4	39
	Pracujący na własny rach.	66	26	8	54
	Bezrobotni	76	19	5	19
	Emeryci	76	17	7	302
	Renciści	68	14	18	35
	Uczniowie i studenci	72	23	5	51
Zajmujący się domem i inni	85	7	9	53	
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	73	24	4	152
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	62	24	13	118
	sekt. pryw. poza rolnict.	69	24	7	294
	prywatnym gosp. rolnym	69	27	4	44
Dochody na jedną osobę	Do 1999 zł	77	18	5	152
	Od 2000 do 2999 zł	78	16	6	209
	Od 3000 do 3999 zł	77	19	4	156
	Od 4000 do 5999 zł	69	24	6	160
	6000 zł i więcej	65	26	10	70
	Trudno powiedzieć	61	28	12	138
Odmowa odpowiedzi	69	20	11	188	
Ocena własnych war. mater.	Złe	72	16	11	61
	Średnie	74	17	9	346
	Dobre	70	23	6	665
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	72	18	10	46
	Raz w tygodniu	74	20	6	347
	1–2 razy w miesiącu	78	16	6	139
	Kilka razy w roku	72	20	8	274
	W ogóle nie uczestniczy	68	26	6	246
Poglądy polityczne	Lewica	66	28	6	219
	Centrum	73	22	5	283
	Prawica	78	17	6	391
	Trudno powiedzieć	62	22	16	146